

begeven had, een brief ontving van de gouverneur van Oost-Java. Bij het doornemen daarvan, zo rapporteerde de detachementscommandant begin '47, merkte de regent iets op als

“*Kassian*, die gouverneur – hij denkt dat hij nog wat te vertellen heeft’ . . . Waarop aan rapporteur een beeld werd voorgehangen omtrent de wijze van terugtrekken onzer militairen, mogelijk een waar beeld, doch rapporteur kon niet aan de onaangename indruk ontkomen dat er leedvermaak omtrent de afloop der zaken schulde achter de voordracht. Pogingen van rapporteur om naderhand met de regent in contact te komen faalden, de regent was niet bereikbaar.’¹

Van de regent van Djombang ondervond de assistent-resident in dit gebied in de eerste, moeilijke weken van de Japanse bezetting ‘persoonlijk grote vriendschap.’² Die regent was het die, aldus een inspecteur van politie, ‘de raadsman van de Europeanen werd bij de oprichting van een afdeling van het Rode Kruis. Hij . . . was steeds hulpvaardig, ondanks het feit dat in die dagen de extremisten zich reeds lieten horen.’³

De regent van Banjoewangi deelde op 17 maart '42, na bezoek ontvangen te hebben van een Japanse kolonel, aan de assistent-resident mee,

‘dat hij van nu af zou samenwerken met de Japanse autoriteiten. Hij heeft vanaf dat moment zich niet meer bij de assistent-resident vertoond; voorzag zijn ambtenaren van Japanse stempels; droeg geen ambtsknopen aan zijn uniform en deelde . . . mee dat hij slechts respect had voor H.M. Koningin Wilhelmina als vrouw maar haar niet langer erkende als gezagdraagster over Java en de overige eilanden van de archipel.’⁴

Op 9 maart, de dag waarop zich het bericht verspreidde, dat de strijd gestaakt was, kreeg de assistent-resident te Loemadjang van de regent aldaar een heel betoog te horen, ‘waarin hij’, aldus later de Nederlandse bestuursambtenaar,

‘zijn dank uitsprak voor hetgeen de Nederlanders hier drie eeuwen verricht hebben. Duidelijk bleek dat volgens deze Indonesische bestuursambtenaar voor goed een einde aan ons bewind gekomen was. Ik heb mij veroorloofd deze

¹ R. A. Peeters: Verslag (26 febr. 1947), p. 5 (ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, XXII, 45, 820). ² S. G. Nooteboom: Verslag (22 nov. 1946), p. 11 (a.v., 676). ³ A. van Leeuwen: Verslag (17 nov. 1946), p. 11 (a.v., 696). ⁴ A. Hooftman: Verslag (30 april 1947), p. 3 (a.v., 577).